

## Odabir sokolarske ptice

Odabir sokolarske ptice je jedan od posljednjih koraka prije aktivnog sokolarenja i prvi korak na početku sokolarske karijere. Kao što je to i kod pasmina pasa, koje su podijeljene u pasmine i pojedine skupine, tako se i sokolarske ptice generalno dijele u tri osnovne skupine: 1) dugokrilne ptice – longwings, 2) kratkokrilne ptice - shortwings 3) širokokrilne ptice – broadwings. Ta podjela bazirana je isključivo na morfologiji ptica grabljivica i ima dugačku povijest. Tome svjedoče i prvi stručni pisani priručnici o treningu i upotrebi ptica za sokolarenje među kojima je i *Training the Short-Winged Hawk, An Elizabethan Perspective, by Edmund Bert 1619., Edited and Transcribed by Derry Argue, 2005.*

Podjela sokolarskih ptica prema nekim zastarjelim podjelama bazirala se je na ptice visokog leta, ptice niskog leta i orlove, i ona se je bazirala ovisno o načinu na koji se je sa pojedinom vrstom ptice lovilo. Ova podjela danas se više toliko ne upotrebljava u modernoj sokolarskoj terminologiji ali je dio opće sokolarske kulture i svaki sokolar je mora znati.

Prije nego što se dalje detaljno razrade ptice po pojedinim skupinama, treba napomenuti da bez obzira na vrstu sokolarske ptica koja se sokolaru sviđa, treba obavezno voditi računa o još **dvije vrlo važne stvari**, a to su **teren i vrsta divljači** koja se na njemu nalazi.

Tako u slučaju ako sokolar želi loviti sa sivim sokolom, kojem su potrebna otvorena polja bez prirodnih prepreka, a sokolar ga koristi na polu zatvorenom terenu sa mnoštvom šumaraka i livada, ovdje se ne može očekivati puni potencijal ptice jer će divljač lako potražiti zaklon u bližoj remizi dok je sokolu potrebno više prostora za pokušaj uspješnog napada. Isto tako, sokolar koji se nalazi na zemlji će gubiti sokola iz vida dok on kruži u zraku iza krošanja ili uzvisina u reljefu.

Drugi primjer je ako sokolar želi loviti sa surim orlom, a na terenu na kojem se lovi nema dovoljan broj zečeva, takvo sokolarenje ubrzo postaje besmisleno jer ptica ne dolazi do prilike za lovom. Ovdje generalno treba ponovno naglasiti na nisko brojno stanje sitne divljači na području Republike Hrvatske, izuzev pojedinih lovišta u Međimurju i Istri, te okretanje lovaca divljoj svinji čija se populacija podiže i na uštrp sitne divljači. Ujedno, najveće akcije obnove fonda sitne divljači, od trčke (*Perdix perdix* L.) preko prerijske jarebice (*Tympanuchus phasianellus* Ord.), te zeca i kunića, danas u Svijetu upravo vode znanstvenici koji su i strastveni sokolari. To je isto tako i dokaz, da sokolarenje kao vid potrajnog gospodarenja nema utjecaja na populaciju sitne divljači, i prihvaćen je u čitavom Svijetu.

## Podjela ptica grabljivica

### 1) Dugokrilne ptice - longwings - ptice grabljivice koje imaju duža, prema krajevima ušiljena krila i srednje dugačak rep (sve vrste sokolova)

Skupinu dugokrilnih ptica čine vrste po kojem sokolarenje i nosi ime – sokolovi. Za lov sa sokolovima nužno je zadovoljiti nekoliko uvjeta. Prvenstveno je važno da prije nego se odluči na lov sa sokolovima, sokolar ima nekoliko godina iskustva sa letom i lovom neke od vrsta koju spadaju u početničke sokolarske ptice. Isto tako za let i lov sokola važno je posjedovati otvoren teren sa što manje vizualnih prepreka, jer u nekim trenucima kada se ne vidi sokola i ono što on radi, lako se dogodi da je on uočio lovinu i odletio za njom. Ako je tada i uhvati, postoji velika mogućnost da ga se lako izgubiti.



Slika 1. Sjeverni, bijeli ili islandski sokol (*Falco rusticolus* L.) maksimum lovnih i letnih sposobnosti postiže na otvorenim prerijskim terenima Sjeverne Amerike u lovu na prerijske jarebice (*Tympanuchus phasianellus* Ord.) (Foto: V. Šegrt)

**-\* kratkokrilne ptice (shortwings) –ptice grabljivice koje imaju kraća, zaobljena krila i dugačak rep (jastrebovi, kopci)**

Ovu skupinu ptica u sokolarenju predstavljaju ptice grabljivice kojima je životni prostor u slobodnoj prirodi šuma i poljski kompleksi ispresijecani šumarcima, i čine je pripadnici roda *Accipiter*. Razlog za život u takvom staništu su i njihove morfološke karakteristike. Oni posjeduju kratka i zaobljena krila kojima lako manevriraju kroz krošnje stabala, te dugačak rep za brže okretanje u zraku i među niskim raslinjem.



Slika 2. Jastreb kokošar (*Accipiter gentiles* L.) je najreprezentativniji predstavnik kratkokrilnih ptica i jedan od najboljih lovaca među sokolarskim pticama..

Treba napomenuti da jastreba kokošara mnogi ljudi mijenjaju sa škanjcem mišarom (*Buteo buteo* L.) koji spada po sokolarskoj podjeli u širokokrilne ptice (broadwings) a po znanstvenoj podjeli spada u porodicu Accipiteridae, red Buteo – škanjci.

Problem u miješanju tih dviju vrsta je prvenstveno zbog boje škanjca koji variraju od potpuno bijele, preko najčešće raznih varijanti smeđe boje u kakvoj se nalazi jastreb u prvoj godini, pa sve do crne. Ta pojava naziva se geografski izomorfizam.



Slika 3. Jastreb kokošar (*Accipiter gentilis* L.) sa bojom perja u prvoj godini života.  
(Foto: V. Šegrt)



Slika 4. Škanjac mišar (*Buteo buteo* L.) u najčešćoj smeđoj varijanti perja zbog čega ga većina ljudi miješa sa jastrebom kokošarom u prvoj godini života. (Foto: V. Šegrt)

**-\* širokokrilne ptice (broadwings) – ptice grabljivice koje imaju dugačka, široka i zaobljena krila te kratak rep (orlovi, škanjci)**

U ovoj skupini ptica za sokolarenje nalaze se ptice koje spadaju u idealne početničke ptice, a to su škanjci i harrisovi jastrebovi. Ali, ovdje se također nalaze i ptice koje zbog svoje izrazite lovne sposobnosti i snage zadivljuju mnoge sokolare i ljubitelje ptica uopće-orlovi.



Slika 5. Američki crvenorepi škanjac (*Buteo jamaicensis* L.) je jedna od najkorištenijih sokolarskih ptica u Americi i sa njom love kuniće i zečeve. (Foto: V. Šegrt)



Slika 6. Harrisov jastreb (*Parabuteo unicinctus* L.) je idealna sokolarska početnička ptica za sve vrste terena koja sa godinama postaje svestran i uspješan lovac od zečeva do fazana. (Foto: V. Šegrt)



Slika 7. Uspješan lov na fazane sa harrisovim jastrebovom. (Foto: V. Šegrt)





Slika 8. Suri orlovi (*Aquila chrysaetos* L.) spadaju u sam vrh sokolarenja i zahtijevaju puno znanja i iskustva za uspješno sokolarenje. Isto tako na terenima bez dovoljnog broja zečeva besmisleno je nabavljati i sokolariti orlom.

**dr. sc. Viktor Šegrt**